

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

15 דצמבר 2019

תמ"ש 23911-02-10 ח. נ' ג.

לפני כבוד השופט ארז שני

התובע: ל. ח.

נגד

הנתבעת: ק. ג.

נוכחים:

התובע וב"כ – עורך דין מיקי שיפמן

ב"כ הנתבעת – עורך דין שמואל מורן

האפוטרופא לדין לקטינה – עורכת דין מירב פלד

מיני-רציו:

* החלטה בדבר שליחתו של קטין להליך טיפולי במצבים של ניתוק קשר, איננה עניין בלתי הפיך המצדיק מתן עיכוב ביצוע; ביהמ"ש אינו נדרש להיווכח כי מדובר בניכור הורי ומי הוא המנכר טרם מתן החלטה כאמור; תפקידו של ביהמ"ש לחדש את הקשר ולא ליתן לגיטימציה לניתוקו בלא סיבה כבדת משקל.

* משפחה – משמורת קטינים – ניכור הורי

* משפחה – הסדרי ראייה – ניכור הורי

* משפחה – הסדרי ראייה – כפיית טיפול

* משפחה – בית-המשפט לענייני משפחה – סמכות

בקשת אם לעיון מחדש ולעכב ביצועה של החלטת ביהמ"ש המורה לאם להביא את בתה בת ה-10 למפגשים טיפוליים שבמסגרתם יחודש הקשר בינה לבין אביה. הבקשה נסמכת על מכתב של הפסיכולוגית המטפלת בקטינה, שמתחה ביקורת על ההחלטה כשלגישתה, הקטינה אינה מסוגלת לחדש את הקשר עם אביה וזאת בשל תחושת אימה בלתי נשלטת וכן כי הקטינה אינה מעוניינת לפגוש עוד מטפלים חדשים. בא כוח האם העלה גם חשש שהבת תבצע ניסיון אוברני.

ביהמ"ש לענייני משפחה דחה את הבקשה מהטעמים הבאים:

ראשית הובהר כי לבקשה לעיון מחדש כללים משל עצמה ואין מדובר בחליפו ה"זול" והמהיר של ערעור וכי בנסיבות אֵין מקום לבקשה לעיון מחדש.

בכל הנוגע לבקשה לעיכוב ביצוע, ביהמ"ש מבהיר כי זו אמורה להיות נדונה על-פי השאלה המרכזית וכך כללו של דין – האם מדובר בעניין בלתי הפיך ולא על-פי סיכויי הערעור (אשר טרם הונח ולא ניתן לאומדו). זה לא מכבר ניתן פסק דין בביהמ"ש המחוזי בו נקבע מפורשות כי שליחתו של קטין להליך

טיפול אינה מצדיקה עיכוב ביצוע במצבים של ניתוק קשר. אף בימ"ש זה אינו סבור כי מדובר בעניין בלתי הפיך והמצדיק מתן עיכוב ביצוע לעת הזו.

ביהמ"ש ומומחים אחרים שנפגשו עם הקטינה לא מצאו סיבה מובהקת לטראומה. לעת הזו "מצטיירת" תמונה לפיה מדובר בקטינה אשר אין לה סיבה אמיתית וסבירה שלא לפגוש באביה וזו מתעקשת שלא לפגוש בו ואגב כך מתגלים תסמיני חרדה אשר מהותם, אם כפי שסברו חלק מן המומחים, נובעת מ"אומניפוטנציה" וחרדה מאי ביצוע רצונה, שמא חרדה מטעם שולי כזה או אחר. אין מדובר בהיקף חרדה המצריך אף לא טיפול תרופתי. "אחיזת השור בקרניו" תאמר, כי ביהמ"ש צריך לשאול עצמו האם מוכן הוא ליתן לגיטימציה ליתמות פסיכולוגית מאב, הואיל וקטין כלשהו פיתח חרדות מפגישות עם האב. לעמדת ביהמ"ש התשובה היא בשלילה גמורה, אף בנורמה של מדיניות שיפוטית ראויה.

לעמדת ביהמ"ש קטין בן 10, בן 11 או בן 13 אינו רשאי להחליט כי "מתגרש" הוא מהוריו. הדין הישראלי אסר על קטין זכויות מסוימות הקיימות לבגיר, כגון: התקשרות בעסקאות, נהיגה בכלי רכב עד גיל מסוים ועוד. במילים אחרות, הדין הישראלי הכיר בכך שבגרות נפשית או פיזיולוגית אשר עוד לא הגיעה אל פרקה אינה מעניקה לקטין הזכות לקבל החלטות הוות גורל. בכך, בעצם, הדין אף הגן או ביקש להגן על הקטין, מפני מניפולציות של הורה אחד כלפי ההורה האחר.

כן נדחתה הטענה כי אל לו לביהמ"ש לפעול טרם ייווכח כי מדובר בניכור הורי ומי הוא המנכר. עניינו של ביהמ"ש צריך להיות במניעת ניתוק קשר ובחידושו, משזה נותק. הצורך לקיים הליך ארוך אשר יברר מי הוא המנכר, יש בו פוטנציאל לבזבוז זמן אדיר אשר יכול להיות מוקדש לחידוש הקשר. ובכלל, למשפט בתחום המשפחה אין אינטרס "לחפש אשמים" שעה שיכול הוא למצוא פתרון שהוא מייטיב, אף ללא צורך ב"תיוגם" של הורים הצריכים לשותף פעולה גם בעתיד.

תפקידו של ביהמ"ש לחדש את הקשר ולא ליתן לגיטימציה לניתוקו בלא סיבה כבדת משקל, ובעצם לקבוע נורמה, כשם שנקבעו בעבר נורמות בגין חטיפה ממדינה למדינה, בגין אלימות כלפי בן זוג, בגין הברחת נכסים וכו' שהן נורמות בלתי חוקיות וצריך אדם להימנע מהן, כך גם מתן "ברכת דרך" וקביעת נורמה למניעת הנתק בקשר עם ההורה האחר.

החלטה

1. לפניי בקשתה של האם לעיין מחדש בבקשה ולעכב ביצועה של החלטה אותה נתתי ביום 19.11.19.

2. אומר, כי לבקשה לעיין מחדש כללים משל עצמה ובכל הכבוד, בקשה לעיין מחדש אינה בבחינת טעם לוויכוח עם החלטה אשר כבר ניתנה ונדמה לי כי עורך דין מורן סובר כמוני, שעה שאומר כי בדעת מרשתו להגיש ערעור – מה שהוא הליך טבעי במשפטים – אך עיון מחדש אינו חליפו ה"זול" והמהיר של ערעור.

3. חוות הדעת של דוקטור ח. ג. וחוות הדעת של פרופסור י. ב. היו מונחות לפניי, והן כשלעצמן אינן טעם לעיין מחדש.

מספר לי עורך דין מורן כי הטעם לעיון מחדש הינו מכתב אותו מסרה הפסיכולוגית המטפלת בקטינה מזה זמן רב ואשר נכתב לאחר מתן ההחלטה, שביטולה מתבקש לערך כשבוע מאוחר יותר.

אותו מכתב מתח ביקורת על החלטתי אשר ניתנה והסביר כי התנהגותה של הקטינה אינה מייצגת תחושת "כל-יכולת", כי הקטינה אינה מזלזלת בבית המשפט ושהיא, האחרונה, פשיטא, אינה מסוגלת לחדש את הקשר עם אביה וזאת בשל תחושת אימה בה אינה מצליחה לשלוט.

4. מוסיפה הפסיכולוגית ואומרת, כי פנייתה של הקטינה היא שבית המשפט יגונן עליה מפני לחצים בצורך לפגוש את אביה וכי גם אין הקטינה מעוניינת לפגוש עוד מטפלים חדשים. מסבירה הפסיכולוגית כי ב"עולם" החוויה הפנימית של הקטינה מדובר בתגובה לטראומה.

5. אומר בשניים:

- ראשית, כל עניין הטראומה אכן "צף ועולה" בחוות הדעת האחרונה של דוקטור ג. ופרופסור י.ב., והרי הפסיכולוגית שרויה עמנו מזה שנים.
 - שנית, גם אם לא אסבור כי הפסיכולוגית היא בגדר צד מעוניין (שהרי על אותה החלטה שיפוטית אשר ניתנה מתחה היא ביקורת) סברה היא כי הטיפול הפסיכולוגי עד כה היה חסר תועלת מבחינת יחסי הקטינה ואביה.
- אגב הדיון היום ובהמשך לפגישתי עם הקטינה שאלתי גם את עורך דין מורן גם את עצמי, האם מדובר בטראומה שהינה תגובה לאירוע אמיתי ובעל עצימות משתנה אצל החווה אותו או שמא פוביה, שהינה פחד בלתי רציונלי.

6. אומר, כי אני ומומחים אחרים נפגשנו עם הקטינה ומצאתי סיבה אמיתית לטראומה ואף הפסיכיאטרים אשר אבחנו את הקטינה באחרונה דיברו על תסמינים חלקיים של טראומה, ללא וודאות כי מדובר בפוסט טראומה, אשר אין סיבה מובהקת עליה האיש יכול להצביע.

הואיל וכך, לא סברתי כי מכתב הפסיכולוגית ואף לא החלטתי המורה על טיפול באמצעות אנשי מקצוע מלווים, צריכה לעיון מחדש.

7. מבקשת האם כי הפסיכיאטרית המלווה אותה מיניתי בהחלטה, תוחלף בדוקטור ג., כאשר לזו האחרונה היכרות עם הקטינה, בטיפול בה ב"שלוותא".

אין מדובר בבקשה של מה בכך, שכן עצם הבקשה לעיכוב ביצוע הנסמכת על מכתב הפסיכולוגית, מבקשת לסלק כל גורם טיפול לא מוכר.

אלא שלא זו היתה כוונת החלטתי מלכתחילה, לא רק כי דוקטור ג. כבר גילה דעתו, שלא יהא זה לטובת הקטינה לחדש את הקשר עם אביה.

במילים אחרות, בלתי אפשרי ליתן לדוקטור ג. את משימת חידוש הקשר, אלא שצריך לסבור, כעולה מהחלטות בתי המשפט השונים ובית המשפט המחוזי בראשם, אשר סברו כי אם לאחר שנה לא ייטב המצב – יש צורך לילך בדרך אקטיבית שונה.

8. משתמש עורך דין מורן ב"נשק יום הדין" ואומר, שמא אומר רומז, לשאלה מה נעשה אם תנסה הקטינה לפגוע בעצמה.

אומר את שאמרו דוקטור ח. ג. ופרופסור י. ב. – כי אין כל דרך לנבא באמת אובדנות ואם הם אומרים כך, נאמנה עלי דעתם.

כל שידוע אני הוא כי לעת הזו מדובר בתסמיני חרדה הקיימים אצל הקטינה מן המפגש עם האב. אלא שתסמיני חרדה אלו, גם כאשר פנתה הקטינה למיון, לא הצריכו טיפול תרופתי כלשהו קבוע אף לא זמני.

במילים אחרות, אין לי כל צורך לכפור או לא לכפור בחרדה. מוכן אני להבין על נקלה כי עצם העובדה שנאמר לקטינה כי לא רצונה ייעשה, אזי נוצרה אי נוחות רבה. אלא שסבור אני כי אין מדובר בהיקף חרדה המצריך אף לא טיפול תרופתי. כך הן העובדות.

9. למעשה, בקשה לעיכוב ביצוע אמורה להיות נדונה על-פי השאלה המרכזית וכך כללו של דין – האם מדובר בעניין בלתי הפיך ולא על-פי סיכויי הערעור (אשר טרם הונח ולא ניתן לאומדו) ובכלל, סבור אני כי לא טוב יעשה בית המשפט אם יביע דעתו אשר לסיכויי ערעור, אשר יידון בפני ערכאה בכירה יותר.

10. זה לא מכבר ניתן פסק דין בבית המשפט המחוזי בתל אביב – יפו (על-ידי כבוד השופט ש. שוחט ולצער, מספרו אינו מצוי תחת ידי), בו קבע מפורשות כי שליחתו של קטין להליך טיפולי אינה מצדיקה עיכוב ביצוע במצבים של ניתוק קשר.

אמור מעתה, כי גם אני איני סבור כי מדובר בעניין בלתי הפיך והמצדיק מתן עיכוב ביצוע לעת הזו.

11. עורך דין מורן מציב עוד כמה וכמה שאלות כבדות משקל, אשר הייתי שש לשמוע דעת ערכאות בכירות יותר ואשר יקבעו מסמרות לעניין זה. לשיטתו של עורך דין מורן, בין זכויות הילד נמנית אף הזכות לסרב להיות בקשר עם מי מהוריו. במילים אחרות, תוקף עורך דין מורן את הסברה ולפיה בלתי חוקי הוא לילד (בלא טעם של ממש) לסרב להיות בקשר עם מי מהוריו. דעתי שונה מדעתו. במקרה בכאן מדובר בסרבנות של קטינה בת 10 לפגוש באביה.

12. במילים אחרות, אינני מוכן לקבל כי קטין בן 10, בן 11 או בן 13 רשאי להחליט כי "מתגרש" הוא מהוריו.

13. הדין הישראלי אסר על קטין זכויות מסוימות הקיימות לבגיר, כגון: התקשרות בעסקאות, נהיגה בכלי רכב עד גיל מסוים ועוד.

במילים אחרות, הדין הישראלי הכיר בכך שבגרות נפשית או פיזיולוגית אשר עוד לא הגיעה אל פרקה אינה מעניקה לקטין הזכות לקבל החלטות הוות גורל. בכך, בעצם, הדין אף הגן או ביקש להגן על הקטין, מפני מניפולציות של הורה אחד כלפי ההורה האחר.

14. מסביר לי עורך דין מורן, כנקודה כבדת משקל נוספת, כי אל לו לבית המשפט לפעול טרם ייווכח כי מדובר בניכור הורי ומי הוא המנכר. שוב, דעתי אינה כדעתו. עניינו של בית המשפט צריך להיות במניעת ניתוק קשר ובחידוש, משזה נותק.

15. הצורך לקיים הליך ארוך אשר יברר מי הוא המנכר, יש בו פוטנציאל לבזבז זמן אדיר אשר יכול להיות מוקדש לחידוש הקשר ובכלל, למשפט בתחום המשפחה אין אינטרס "לחפש אשמים" שעה שיכול הוא למצוא פתרון שהוא מיטיב, אף ללא צורך ב"תיגום" של הורים הצריכים לשתף פעולה גם בעתיד.

16. אמרתי בעבר, כי דין המונח "ניכור הורי" בלשון הפסיכולוגית אינו כדין המונח "ניכור הורי" בלשון העם.

כאשר בשיח הציבורי מדובר על ניכור הורי, בעצם, מדובר על נתקים בקשר שבין קטין לבין מי מהוריו וכבר כתבתי ואמרתי בשעתו, כי לעתים הנתק ניזום אף ביוזמת הקטין.

תפקידו של בית המשפט לחדש את הקשר ולא ליתן לגיטימציה לניתוקו בלא סיבה כבדת משקל, ובעצם לקבוע נורמה, כשם שקבענו בעבר נורמות בגין חטיפה ממדינה למדינה, בגין אלימות כלפי בן זוג, בגין חברת נכסים וכו'. שהן נורמות בלתי חוקיות וצריך אדם להימנע מהן, כך גם מתן "ברכת דרך" וקביעת נורמה למניעת הנתק בקשר עם ההורה האחר.

17. הבה ננסה לרגע "לאחוז את השור בקרניו" ולומר, כי לעת הזו "מצטיירת" לפניי קטינה אשר אין לה סיבה אמיתית וסבירה שלא לפגוש באביה וזו מתעקשת שלא לפגוש בו ואגב כך מתגלים תסמיני חרדה אשר מהותם, אם כפי שסברו חלק מן המומחים, נובעת מ"אומניפוטנציה" וחרדה מאי ביצוע רצונה, שמא חרדה מטעם שולי כזה או אחר.

"אחזית השור בקרניו" תאמר, כי בית המשפט צריך לשאול עצמו האם מוכן הוא ליתן לגיטימציה ליתמות פסיכולוגית מאב, הואיל וקטין כלשהו פיתח חרדות מפגישות עם האב. שאלה טובה היא ולדעתי התשובה היא בשלילה גמורה, אף בנורמה של מדיניות שיפוטית ראויה.

18. למעלה מן הצורך אומר, קטינים כמו בגירים, ניצבים בחייהם בפני דרישות לעשות את שאין חפצים הם לעשות בכל מאודם; חלקם חרדים מדרישות החיים חרדות לא פשוטות והשאלה

היא האם או מוכנים, כחברה, לוותר על נורמות מסוימות הואיל ואי מי מודיע כי חרד הוא, שמא נשלח את החרד לטיפול בחרדה ונאכזר את הנורמה החוקית.

19. אומר עורך דין מורן בכנות, כי לטעמו יש להניח לילדה לעת הזו ובעצם, "לסלק את האיום" של קיום של אביה מחייה.

20. כתב בשעתו כבוד סגן הנשיא זגורי, כי משוכנע הוא שנתק בין קטין לבין הורה אינו יכול לעלות בקנה אחד עם טובת הילד והדברים חיים בפני עצמם, בנוסף לאלמנט החוקיות או אי החוקיות בכאן.

21. אחזור ואזכיר, כי בירורים ממושכים טובת הילד מה היא (וכאן נמשכים הדברים כבר כחמש שנים וללא מענה נחרץ) ושאלות של בחינה מי הוא מנכר ומי אינו מנכר – כל אלה מאריכים את הזמן, תורמים לחפץ לניתוק הקשר לעשות כן ואחת היא לי האם הקטין הוא, שמא ההורה.

22. אם חפץ בית המשפט לטפל בסוגיה, יש למצוא דרכים נהירות ונחרצות למתן פתרון חידוש הקשר

23. אומר עוד, כי אמירות בסגנון "מי לדינו יתקע כי ילד פלוני יעשה או לא יעשה לעצמו דבר מה, כמוהן כהחלטה אשר הקשר בין ילד לבין הורה יוכרע בשיטת "כל דאליס גבר".

24. כאמור, שעה שאני סובר כי הליך טיפולי אינו הליך בלתי הפיך, נדחית אף הבקשה לעיכוב ביצוע.

25. לעת הזו, אם לא יורה בית המשפט המחוזי אחרת, עם הגשת הערר, על הצדדים לבצע החלטותיי.

26. ניתן היתר לפרסם החלטה זו, ללא פרט מזהה כלשהו אודות הצדדים.

ניתנה והודעה היום י"ז כסלו תש"פ,
15/12/2019 במעמד הנוכחים.

ארז שני, שופט

ארז שני 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן